

Útszéli kereszték Újhartyánban

Riportalany: özv. Rizmajer Mihályné (Lang Borbála, Pesti Boris néni)

Riportot lejegyezte: Lauter Antal

...áldozó csütörtök előtt volt három nap, azok voltak a "körösztjáró napok", első nap mindig mentek a kakucsi kereszthez, második nap mentek a dabasi kereszthez, harmadik nap meg mentek mindig ide le a Macskó Mátyáshoz, ...ez a három kereszt volt, ahová mentek... utána való nap lett áldozó csütörtök, ...oda mentek imádkozni... én még olyan jól emlékezem, nagy csütörtök este a Bet Moci bácsival mentünk mindig imádkozni a Macskó Mátyáshoz (a Kápolna utca sarkon lévő kereszthez) a kereszthez, mi is mentünk, lányok, legények...és ha sokáig nem esett az eső, a Mátyás bácsi el kezdett énekelni, a nép meg ment imádkozni...akkor úgy volt... A búzaszentelés pedig úgy volt: itt, a Kántor földeken volt a búza, meg a Köröszt földeken, ezekre a helyekre pedig mentek búzát szentelni... ahol a vetések voltak... az egyik évben kukorica volt, a másik évben vetés... búzaszentelésre mindig csak a templomhoz közeli földekre mentünk... Kántor föld, Borbély föld, vagy a Köröszt földek... egy kereszt áll a Pilisi úton, a Jeszenszky József bácsi telke végén... azoknak egyszer nem tudom én, milyen nagy bajuk volt, azért csináltatták azt a keresztet... ők csináltatták, és az öreg Schmitter festette a plé Krisztust... akkor az emberek nevettek, hogy ilyen arcot hogy tudott festeni... miért hagyták ezt az embert, valaki, ha meglátja, még nevet is... ott azelőtt nem volt kereszt soha... Urbán hegy ? ...ott kápolna volt, minden évben mentünk díszíteni, úgy, mint a Majer Boris néniét... a kápolnát az öreg Velesz elhordta... azt a hegyet letolták (gépekkel)akkor bontották el a kápolnát... az ötvenes években volt az... minenkünk 1951-ben vették el a földeket Vatyán, és 1953-ban zárták be apámat... Urbán napra előkészítették minden évben a kápolnát, én előtte való nap mentem meszelni, a csillagokat rá, meg minden... van egy fénykép, azon rajta van az Urbán kápolnánál a Strupka Sándor bácsi, a nagypapa (Rizmajer Márton), anyád (Stégner Mária), meg én... odamentünk mindig Urbán napkor a processzióval, mint az Úrnapi körmeneten... a Strupka Sándor bácsi énekelte: "Szaufege Urbánesz", részeges Urbán, mindig azt mondták... egy Urbán kép volt a kápolnában, az egy pápa volt... mikor én idekerültem, ebbe a családba, akkor az a kép már ott volt... tudom, hogy egy szőlővesszőt tettünk oda, egyik évben jobb volt, a másik évben nem (a termés)... március 25-én van Urbán, a kép köré tettünk szőlővesszőt és azt szögeltük oda, a Strupka Sándor bácsi mondta mindig németül, pedig az magyar ember volt, hogy "Szaufege Urbánesz", Részeges Urbán, könyörögi érettünk ! ...

A Monori úti kereszt a Zsellér földeken ? ...1932-ben állították, akkor vette meg a pesti öreg nagypapa (Rizmajer János) a Márton nagypapának azt a hat hold földet, nekem meg van még a szerződés is, megtaláltam... apósomnak az apja az nagyon vallásos ember volt... még emlékezem rá, a Zsolnai Mari néni mondta: hogy ők elmentek, mikor a keresztzszenelés volt, egy nagy ruháskosár fánkot sütöttek, és még nem tudom mennyi bort vittek ki, és azt mondta, ő kétszer - háromszor is odament, mert olyan jó volt a fánk. Aztán a háború alatt tönkre ment a kereszt ...később a Szaller Dori bácsi adott fát és a Polthonc Andris kivágta, majd a Lajos atya hozott nekünk Pestről egy pléből, cementből Krisztus szobrot, arra is emlékszem: 360 Ft volt... tudod, még az volt érdekes, hogy amikor a bátyád egyszer arra ment, és a Lauter Stefivel találkozott, az azt mondja: Misi, miért nem viszed haza ezt a fát ? ...(még a bátyja ültette 1932-ben), ez utóvégre a tiétek ! ...tudod, a bátyád az olyan igazságos ember volt, az nem mert volna valamihez hozzányúlni... végül is három fából kettőt ő is kapott... de lett belőle annyi fa, hogy egy fél telet eltüzeltünk... Én 1932-ben nyolc éves voltam, emlékszem, mikor azt a keresztet állították, első osztályosok voltunk, mi már mentünk mindig az iskolásokkal...

...Pünkösd előtt másfél héttel volt áldozó csütörtök, és másfél héttel utána volt Úrnap... áldozó csütörtök előtt hétfő, kedd, szerda volt a "köröszjáró napok", kakucsi, dabasi, meg a Macskó Mátyáshoz, Urbán napkor mentünk az Urbán hegyre, a kápolnához, búzaszenteléskor meg mentünk, ahol volt vetés... mi mindig mentünk ezekre az ünnepekre, mert minekünk gazdálányoknak csak ilyenkor volt szabad vinni a lobogót, Húsvétkor meg Úrnapkor miránk nem jutott... Húsvétkor meg Úrnapkor a zsellér lányok vitték... ezek kapaszkodtak érte... mi, gazdálányok nem vihettük... a dabasi keresztet, amikor eltört, a Czakó doktorék csináltatták meg, azóta így áll...

Újhartyán, 1998. szeptember 9.

Lauter Antal